

FRÁSÖGN

af fundi þingmannanefndar um norðurskautsmál í Syktivkar 28.-29. september 2011

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar um norðurskautsmál sótti fundinn Guðfríður Lilja Grétarsdóttir, formaður, auk Örnú Gerðar Bang ritara. Helstu mál á dagskrá voru samstarf og stjórnskipulag á norðurslóðum, málefni frumbyggja með áherslu á Komí og umræðuefni næstu ráðstefnu nefndarinnar sem haldin verður á Íslandi 2012. Morten Høglund, formaður nefndarinnar, stýrði fundunum.

Varahéraðsstjóri Komí-lýðveldissins, Konstantin Romadanov, og forseti héraðspingsins, Marina Isitkovskaya, buðu nefndarmenn velkomna til Komí-lýðveldisins og Syktivkar og ræddu um stjórn málaástandið á svæðinu. Isitkovskaya sagði að m.a. væri unnið að því að friðlýsa ný svæði í lýðveldinu og herða reglur varðandi iðnvæðingu. Formaður rússnesku landsdeildarinnar, Vladimir Torlopov, fræddi nefndarmenn um reynslu Komí af alþjóðasamstarfi. Hann sagði Komí eiga mikil og góð alþjóðleg samskipti enda stærsta héraðið í Norður-Rússlandi. Barentsráðið væri mikilvægasti samstarfsvettvangurinn en einnig hafi verið gerðir margir tvíhliða samningar við nágrannalöndin. Torlopov lagði áherslu á mikilvægi náins sambands við Finnland vegna sameiginlegrar arfleifðar. Þá sagði hann fund þingmannanefndarinnar skref í þá átt að byggja Syktivkar upp sem fundarstað fyrir alþjóðlegt samstarf. Guðfríður Lilja spurði Torlopov hversu mikil áhrif alþjóðafjármálakreppan hefði haft í Komí og með hvaða hætti komið hefði til árekstra milli náttúruverndar og nýtingar olíu og gass á svæðinu. Torlopov sagði fjármálakreppuna óneitanlega hafa teygt anga sína til Komí þar sem afkoma svæðisins ylti á náttúruauðlindum og tekjum af iðnaði en miðað við önnur svæði í Rússlandi hefðu áhrifin ekki verið mikil. Varðandi árekstra milli náttúruverndar og nýtingar náttúruauðlinda sagði Torlopov samstarfið hafa gengið eins og í sögu og engin meiri háttar átök átt sér stað.

Næstur tók til máls Askhab Askhabov, formaður vísindamiðstöðvar Komí og meðlimur í rússnesku vísindaakademíunni. Askhabov fræddi nefndarmenn um þróun háskólasamfélagsins í Komí og helstu framfarir í rannsóknum á norðurslóðamálum. Hann sagði mikla áherslu vera lagða á rannsóknir og náttúruvísindi og háskólann starfrækja fjölda stofnana á sviði jarðfræði, sálfræði, efnafræði og tungumála. Þá flutti Sergey Geraimovich, aðstoðarráðherra náttúruauðlinda og umhverfisverndar í Komí, erindi um náttúruauðlindir svæðisins og umhverfisvernd. Helstu náttúruauðlindir Komí eru olía, gas, kol og ýmis steinefni eins og demantar og gull og sagði hann áherslu vera lagða á sjálfbæra þróun og umhverfisvernd. Geraimovich tók í sama streng og Torlopov og sagði enga árekstra hafa orðið milli náttúruverndar og nýtingar auðlinda á svæðinu þar sem löggjöf væri skýr og friðlýst svæði víða.

Enn fremur upplýsti Valery Markov, varaformaður héraðsstjórnar Komí, fundarmenn um ástand frumbyggja á svæðinu. Um 60% íbúa eru Rússar, 25% frá Komí og 15%, smærri hópar frumbyggja sem m.a. búa á sérstökum svæðum í norðurhluta Komí og eru veiðimenn. Þróunin undanfarin ár hefur verið sú að íbúar Komí hafa í auknum mæli flutt úr dreifbýli í þéttbýli og búa nú um 74% þeirra í borgum. Jafnframt kynnti Georgy Korsunov, aðstoðarskólastjóri Ukhta-tækniháskólans, viðamikla þátttöku nemenda frá Komí í alþjóðlegum skiptinemaverkefnum. Síðastur heimamanna til að ávarpa fundinn um málefni Komí var Lyudmila Andreicheva, deildarstjóri jarðfræðistofnunar Komí, sem fjallaði um loftslagsbreytingar og breytingar á veðurfari í sögulegu samhengi með áherslu á norðurhluta Rússlands. Guðfríður Lilja spurði m.a. út í sambúð ólíkra þjóðarbrotu í Komí-lýðveldinu sem og hvaða stefnu stjórnvöld hefðu í jafnrétismálum kynjanna.

Eftir hádegishlé var rætt um skipulagningu næstu ráðstefnu nefndarinnar sem haldin verður á Íslandi 2012. Guðfríður Lilja sagði nefndarmönnum frá undirbúningi ráðstefnunnar og lagði til að hún yrði haldin 5.-7. september á Akureyri og var það samþykkt. Valin hafa verið

þrjú þemu fyrir ráðstefnuna, í fyrsta lagi stjórnskipulag á norðurslóðum og Norðurskautsráðið, í öðru lagi viðskiptatækifæri á svæðinu og í þriðja lagi bætt mannlífsþróun. Guðfríður Lilja lagði áherslu á að útfæra umræðuefnin þrjú vandlega og benti í því sambandi á mikilvægi þess að geta stuðlað að því að tillögur vísindaskýrslna um mannlífsþróun komist í framkvæmd. Einnig sagði hún áhugavert að skoða þemað um viðskiptatækifæri út frá sjálfbærni og samfélagsábyrgð. Nánar verður rætt um útfærslur umræðuefnanna á næsta fundi nefndarinnar. Formaður lagði til að Finnland, Svíþjóð og Kanada tækju að sér hlutverk skýrsluhöfunda á ráðstefnunni um meginþemun þrjú og munu fulltrúar landsdeildanna gefa svar á næsta fundi. Auk þess var rætt um hvort nægði að hafa einn skýrsluhöfund fyrir hvert þema eða hvort ákjósanlegra sé að hafa tvo.

Umræða fór fram um uppfærð drög að skýrslu Clifford Lincolns um stjórnskipulag á norðurslóðum sem fyrirhugað er að leggja fram á ráðstefnu alþjóðlega norðurskautsársins í Montreal í apríl 2012. Nefndarmenn voru almennt ánægðir með þær breytingar sem gerðar höfðu verið á skýrslunni eftir umræður nefndarinnar á síðasta fundi hennar í Reykjavík í júní sl. Høglund lagði til að skýrslan endurspegladi enn frekar þróun mála hjá Norðurskautsráðinu varðandi stjórnskipulag og vísaði þar sérstaklega til samnings um leitar- og björgunarmál. Hann benti jafnframt á að þar sem nýjar siglingaleiðir eru að opnast ættu norðurskautsríkin að horfa til þess og koma sér saman um sameiginlega stefnu í siglingarmálum. Þá bentu nefndarmenn á mikilvægi þess að bæta við kafla um framsýni fyrir norðuskautssvæðið í skýrsluna. Einnig var lagt til að bætt yrði við málsgrein í inngangskafalinn um öryggismál á sjó, náttúruauðlindir og félagslega velferð. Guðfríður Lilja lagði til að kaflauppröðuninni yrði breytt og endað á tillögu um að Norðurskautsráðið fengi stöðu alþjóðastofnunar með fullgildingu milliríkjasamnings þar sem framkvæmd hennar væri flókin og tæki langan tíma. Á móti væri skynsamlegt að færa aðrar tillögur sem væru auðveldari í framkvæmd frammar í textann eins og tillögur um varanlega skrifstofu á ákveðnum stað og fullnægjandi og stöðuga fjárhagsáætlun ráðsins. Þá lagði hún m.a. til að málsgrein um stjórnun vistkerfa yrði bætt við í skýrsluna, auk þess sem nefndarmenn voru sammála um að umræðuefnið væri áhugavert fyrir næsta fund nefndarinnar.

Næsti dagskrárliður var kosning varaformanns nefndarinnar og lagði formaður til að Guðfríður Lilja yrði nýr varaformaður og samþykktu nefndarmenn það samhljóða. Þá kynnti Guðfríður Lilja tillögu Íslands að nýju fyrirkomulagi formennsku nefndarinnar, en tillagan gerir ráð fyrir að formennskan flytjist milli fulltrúa þingmannaráðstefnunnar að jafnaði á tveggja ára fresti. Lýstu nefndarmenn yfir stuðningi við tillöguna og var hún samþykkt.

Næsti dagskrárliður fundarins fjallaði um starfsemi þingmannanefndarinnar og málefni norðurskautsins innan einstakra aðildarríkja hennar. Fulltrúi sænska þingsins, Ann-Kristin Johansson, sagði formennsku Svía í Norðurskautsráðinu og nýja stefnu ríkisstjórnarinnar í norðurslóðamálum hafa vakið jákvæða athygli á málefnum norðurslóða. Guðfríður Lilja sagði aukna umræðu vera um norðurskautsmál í íslensku samfélagi og vísaði einnig til umfjöllunar erlendra fjölmiðla um norðurslóðamál sem tengdist m.a. áhuga Kínverja á landakaupum á Íslandi. Þá hafa tvær ráðstefnur um norðurslóðamál verið haldnar nýlega á Íslandi, m.a. rannsóknarþing norðursins (Northern Research Forum) 4.-6. september sl. Torlopov sagði að um þessar mundir færi fram mikil vinna við löggjöf um norðurskautssvæðið í rússneska þinginu. Enn fremur sagði formaður Vestnorræna ráðsins, Kari P. Højgaard, frá niðurstöðum ársfundar ráðsins þar sem lagt var til að sameiginlegir hagsmunir Vestur-Norðurlanda yrðu kortlagðir í ljósi loftslagsbreytinga.

Næsti fundur þingmannaráðstefnunnar fer fram í Stokkhólmi 13.-15. febrúar 2012. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.arcticparl.org.

*****